

KAMU DİPLOMASİSİNDE DÜŞÜNCE KURULUŞLARININ ROLÜ: SETA ÖRNEĞİ

Canan EYİĞÜN¹

Özet

Kamu diplomasisi, bir devletin kendi çıkarları doğrultusunda başka devletin halkını etkilemeye çalışmasını ve devletlerin başka uluslarla kurduğu ilişkinin boyutlarını anlatmak için kullanılmaktadır. Kamuoyu olgusunu öne çıkaran bu kavram, geleneksel diplomasinin aksine hükümet dışı aktörlere seslenmektedir. Bu çalışmada kamu diplomasisi aktörü olarak kabul edilen düşünce kuruluşlarının kamu diplomasisindeki rolü açıklanmaya çalışılmıştır. Geleneksel diplomasi anlayışında değişikliklere yol açan kamu diplomasisinin ne anlama geldiği, yeni diplomasi anlayışının hedef kitlesinin kim olduğu ve hangi aktörlerin ön plana çıktığı ele alınmıştır. Düşünce kuruluşlarının dünyadaki ve Türkiye'deki serüvenine, amaçlarına ve rollerine yer verilen çalışmada, örnek düşünce kuruluşu Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'nın (SETA) dış politikadaki yeri tartışılmış, raporlarının etkileri kamu diplomasisi kapsamında değerlendirilmiştir. Kamu diplomasisi aktörü olarak düşünce kuruluşlarının çeşitli politikaların uygulanmasında hükümetlere yardımcı oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, Düşünce ve strateji kuruluşları, Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, SETA, Dış politika.

THE ROLE OF THINK TANKS IN PUBLIC DIPLOMACY: THE CASE OF SETA

Abstract

Public diplomacy is used to describe the extent to which a state tries to influence other peoples interests from different countries and establishes the relationship of states with other nations. This concept, which emphasizes the public opinion, calls to non-governmental actors opposed to traditional diplomacy. In this study, the role of think tanks in the public diplomacy, which are considered as a public diplomacy actor, was explained. The meaning of the public diplomacy that led to changes in the traditional diplomacy understanding, the concept of the target group and foregrounded actors were discussed. In the work that included the adventure, aims and roles of the think tanks in the world and in Turkey, the place of Foundation for Political, Economic and Social Research (SETA) as an exemplary think tank, in foreign policy was discussed and the effects of its reports were evaluated within the scope of public diplomacy. As an actor of public diplomacy, think tanks have been found to help governments in the implementation of various policies.

Keywords: Public diplomacy, Think tanks, Foundation for Political Economic and Social Research, SETA, Foreign policy.

¹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, cananeygn@gmail.com

Giriş

Siyasi literatürün genç kavramları arasında sayılabilecek kamu diplomasisi, ülkelerin sahip oldukları değerleri dünya kamuoyuna anlatma girişimidir. Kültür, eğitim, sanat, bilim ve medya gibi yumuşak güç unsurları kamu diplomasisi çalışmalarında öne çıkmaktadır. Devlet temsilcilerinin yanında sivil toplum örgütleri, çok uluslu şirketler, eğitim kurumları, medya, uluslararası örgütler ile düşünce ve strateji kuruluşları da kamu diplomasisi aktörü olarak faaliyetlerde bulunmaktadır.

“Kamu Diplomasisinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü: SETA Örneği” başlıklı çalışmada, stratejik bilgi üretip bu bilgileri siyasi karar alıcılara ileterek politik süreçlerde etkili olmalarının yanı sıra gerçekleştirdikleri toplantı ve yayınlarla kamuoyunu etkileme gücüne de sahip olmaları nedeniyle kamu diplomasisi aktörleri arasından özellikle düşünce kuruluşları örnek olarak seçilmiştir. Gündemi belirlemek, kamuoyu oluşturmak için medyadan faydalanan bu kuruluşlar, kamu diplomasisi faaliyeti kapsamında değerlendirilebilecek çalışmalarının birçoğunu yayınlar halinde sunmaktadır.

Yumuşak güç unsuru olarak düşünce kuruluşları kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli yere sahiptir. Düşünce kuruluşlarının dış politikaya yönelik çalışmalarının devlet politikasından bağımsız olmadığı, dış politika tekniği olarak kabul edilen kamu diplomasisi faaliyetlerinde de etkili oldukları Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) örneğiyle açıklanmaya çalışılacaktır. Örnek olarak incelenecek olan SETA'nın araştırma alanları içerisindeki dış politika çalışmaları Ahmet Davutoğlu'nun başbakanlık dönemiyle sınırlandırılacak, dış politika raporlarının içeriği değerlendirilecektir.

Bu bağlamda, çalışmada ilk olarak kamu diplomasisinin ne anlama geldiği, aktörleri ve hedef kitlesi ele alınacaktır. Düşünce kuruluşlarının doğuşu, gelişimi ve amaçlarına değinilecek, kamu diplomasisindeki rolüne yer verilecektir. SETA'ya ait dış politika raporlarının içeriği analiz edilecek, SETA'nın kamu diplomasisindeki rolü vakıf direktörü ve araştırmacısıyla yapılan görüşmeler doğrultusunda açıklanacaktır. Elde edilen bulgular aracılığıyla düşünce ve strateji kuruluşlarının dış politikadan bağımsız hareket etmedikleri ve kamu diplomasisi aktörü olarak çeşitli politikaların uygulanmasında hükümetlere yardımcı olduklarına dair değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Kamu Diplomasisi Kavramı, Aktörleri ve Hedef Kitlesi

Kamuoyu olgusunu ön plana çıkaran kamu diplomasisi, bir devletin kendi çıkarları doğrultusunda başka devletlerin halkını etkilemesini ve halkla kurduğu ilişkinin boyutlarını anlatan bir kavramdır.

Kamu diplomasisi kavramı, ilk kez 1965 yılında Edmund Gillion tarafından kullanılmıştır. Gillion'a göre kamu diplomasisi, dış politikanın oluşumunda ve yürütülmesinde kamuoyu tutumlarının meydana getirdiği etkidir. Geleneksel diplomasiden farklı olarak hükümetler tarafından uluslararası kamuoyunun etkilenmesi, yabancı ülkelerde kamuoyu oluşturulması, dışişleri raporlarının politika üzerindeki etkisi, kültürlerarası iletişim, diplomatlar ve yabancı gazeteciler arasındaki iletişim, ülkelerdeki çıkar gruplarının etkileşimi gibi uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını kapsamaktadır (Cull, 2009, s. 19).

Kamu diplomasisi, hükümetlerin küresel kamuoyuyla konuşmak, ulusal hedefler ve dış politikaları desteklemek, başka halkları bilgilendirmek, etkilemek için gösterdikleri çabaları kapsamaktadır. Kamu diplomasisi hem hükümet hem de özel kişi ve grupların doğrudan ve dolaylı olarak başka bir hükümetin dış politika kararlarına yönelik genel tutum ve düşüncelerini etkileme biçimidir (Snow, 2009, s. 6).

Temel İskit (2015), kamu diplomasisini “bir ülkenin kendi ulusal amaç ve politikalarını, kültürü ve ideallerini tanıtmaya yoluyla yabancı kamuoyunu etkileme unsurunu ön plana çıkarma” faaliyetleri olarak görmektedir (s. 358). Bu tanımdan yola çıkarak kamu diplomasisi için, bir ülkenin resmi veya resmi olmayan olanaklarının hedef ülke ya da ülkelerdeki kamuoyunu etkileme üzerine kurulu faaliyetleri olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçede yeni bir kavram olarak karşımıza çıkan kamu diplomasisi, Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü’nde “Bir ulusun düşüncelerini, hedeflerini ideallerini, güncel politikalarını, kurumlarını ve kültürünü yabancı ülkelerin kamuoylarına anlatma amacıyla uygulanan politika” (TDK Sözlüğü, 2016) olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan da çıkarılacağı gibi kamu diplomasisi, başka ülkelerin kamuoyunu bilgilendirmeyi ve etkilemeyi amaçlayan hükümet destekli çalışmalardır. İletişim sözcüğünün altının sıklıkla çizilmesi bilgilendirme ve etkileme amacı taşıyan kamu diplomasisinin iletişim araçlarına yüklediği görevi göstermektedir. Kamu diplomasisini kısaca bir ülkenin, başka bir ülkenin halkına ve aydınlarına kendi politikalarını anlatmak amacıyla giriştiği iletişim süreci olarak tanımlamak mümkündür. Bir devletin küresel kamuoyuyla konuşması, hedef kitlenin duyu ve düşüncelerinde olumlu yönde değişikliklerin yaşanmasına yönelik çalışmalardır. Kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten ülkelerin esas amaçları, başka milletleri etkilemek ve mevcut politikaları kendileri lehine döndürmektir. Bu yönüyle kamu diplomasisi, stratejik bir iletişim aracı olarak da görülmektedir.

Yabancı kamuoyunun anlaşılmasının, bilgilendirilmesinin ve etkilenmesinin amaçlandığı kamu diplomasisi herhangi bir devletin yurttaşlarının ve kurumlarının yabancı devletlerin yurttaşları ve kurumları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Bu noktada kamu diplomasisi için hükümetlerden halka, halktan halka doğru olan bir iletişim biçimini ifade ettiği söylenebilir. Özellikle küreselleşmenin ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin etkisiyle bilgiye ulaşmak kolaylaşmış, diğer yandan da bu hızlı gelişmeler bilgi akışını kontrol etme gücünü zayıflatmıştır. Devletler de bu küresel ortamda kendileriyle ilgili algıları, tutum ve davranışları yönetmek, değiştirmek ve hedef kitlenin gözünde belirlediği konuma ulaşabilmek için kamu diplomasisi adı altında, ortak aktörlerle ve belli çıkarlar doğrultusunda faaliyetler yürütmeye başlamıştır.

Kamu diplomasisinin aktörleri yani kaynakları ilk zamanlarda devletlerken küreselleşme ve gelişen iletişim teknolojileriyle birlikte hedef kitleye ulaşmanın daha da kolaylaşması birçok kaynağın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Sadece devletlerin kaynak olmadığı kamu diplomasisinde devlet dışı örgütler de aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sivil toplum örgütleri, düşünce ve strateji kuruluşları, çok uluslu şirketler, üniversiteler ve eğitim kurumları, kanaat önderleri, medya, uluslararası örgütler ve çeşitli baskı grupları kamu diplomasisi aktörleri arasında sayılmaktadır.

Dışişleri bakanlıkları, kamu diplomasisinde başlıca aktör ve koordinatör olarak hâlâ yerini korumaktadır. Ayrıca daimi büyükelçiler, hem hükümetlerin en yetkili temsilcileri olmaları hem de buldukları ülkenin medyası için bir kaynak teşkil etmeleri açısından önemli aktörlerdendir (İskit, s. 360). Ancak değişen diplomasi anlayışıyla birlikte aktör sayısında artış yaşanmış, kamu diplomasisi faaliyetlerinde etkili olan sivil toplum örgütleri, medya, düşünce ve strateji kuruluşları, çok uluslu şirketler, üniversiteler ve eğitim kurumları birer aktör olarak ortaya çıkmıştır.

Kamu diplomasisi, ülkelerin kendilerini karşı tarafa doğru ifade edebilmelerinin bir yoludur. Bu açıdan kamu diplomasisinin en önemli amaçlarından biri siyasal bilgilendirmedir. Siyasal bilgilendirme çalışmaları daha çok hükümetler tarafından yürütülmektedir. Sanat, spor, dil eğitimi, akademik değişim, sinema, tiyatro ve sergi gibi bir dizi etkinliği içeren çalışmalar da kamu diplomasisinin araçları arasında yer almaktadır. Bu tür

etkinlikler aracılığıyla ülkeler kendilerine yönelik olumlu bir algının oluşmasını sağlamaktadır. Kamuoyu faaliyetlerinin diğer amaçları arasında kamuoyunun alışkanlıklarının, davranışlarının biçimlendirilmesi, algı yönetimi, itibar ve imaj yönetimi gibi unsurlar yer almaktadır (Bostancı, 2012, s. 44-45). Kamu diplomasisi aktörleri de bu amaçlar doğrultusunda hareket eden kişi, kurum ve kuruluşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hedef kitlesi yabancı halklar ve uluslararası kamuoyu olan kamu diplomasisi faaliyetleri, bir ülkenin bazen tek ülke veya halkını etkilemek için giriştiği çaba olarak karşımıza çıkarken, bazen de bir bölgeyle sınırlı kalmayıp uluslararası kamuoyuna yöneliktir. Hedef kitle, kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten ülkelerin bölgesel ve uluslararası politikasına göre değişebilmektedir. Devletin politikasını yansıtan kamu diplomasisinin hedef kitlesi, küresel veya bölgesel politikalar tarafından şekillendirilmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütüldüğü hedef ülkedeki bürokratlar, siyasetçiler, medya sahipleri ve gazeteciler, iş adamları, üniversiteler, eğitim kurumları, akademisyenler, öğretmenler ve öğrenciler kamu diplomasisinin hedef kitlesini oluşturmaktadır.

Geleceğe yönelik bir adım olarak hedef alınan öğrenciler ve geleceğin liderleri olarak görülen, tüm meslek gruplarından lider adayları kamu diplomasisinin hedef kitlesidir. Bunların yanı sıra akademisyenlere, medya çalışanlarına ve eğitimcilere yönelik çalışmalar da uzun vadeli kamu diplomasisi hedeflerindedir. Siyasi sığınma talebinde bulunan mülteciler de bu hedef kitle arasında yer almaktadır (Doğan, 2012, s. 27-29). Kamu diplomasisi siyaset, eğitim, medya, kültür ve ekonomi gibi alanları kendisine hedef kitle olarak seçmekte, bu alanlardaki kişileri etkileme girişimlerinde bulunmaktadır. Bunu yaparken de bürokratik bir işleyiş yerine sosyal ve sivil bir işleyiş anlayışı benimsemektedir. Yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için hedef kitle analizinin iyi yapılması önemlidir. Hedef kitlenin kültürü, siyasi, ekonomik ve sosyal yapısı hakkında araştırma yapılması, özelliklerinin bilinmesi ve kamu diplomasisinin bu doğrultuda uygulanması gerekmektedir.

Kamu Diplomasisi Aktörü Olarak Düşünce Kuruluşları

Düşünce kuruluşu kavramı ilk kez İkinci Dünya Savaşı yıllarında askeri ve sivil uzmanlar tarafından buldukları güvenli ortamı anlatmak, stratejilerini geliştirmek için ABD'de kullanılmıştır. Savaşın sonra bu kavram, sözleşmeye dayalı araştırma yapan kuruluşlar için kullanılır hale gelmiştir (Weaver ve McGann, 2009, s. 2).

Düşünce kuruluşlarının sayılarında yaşanan artış, bu kuruluşların faaliyet alanlarını ve üzerlerinde yapılan çalışmalarını da etkilemiş, kavrama ilişkin birçok tanımın ortaya atılmasına yol açmıştır. Karar alma süreçlerindeki etkileri kabul edilen düşünce kuruluşlarına ait bazı tanımlar şu şekildedir:

Düşünce kuruluşları araştırma yapmak, politik ve güncel konular hakkında bilgi üretmek amacıyla örgütlenen bağımsız kuruluşlardır. Akademik dünya ile politik alan arasındaki boşluğu dolduran bu kuruluşlar, kuramsal ve metodolojik tartışmalar yürütür (Haass, 2002, s. 5). Politik planlama sürecinin entelektüel merkezleri olan bu kuruluşlar, araştırma merkezleri olarak bilinmekte ve dış politika üzerinde etkili olabilecek tavsiyelerde bulunmaktadır. Düşünce kuruluşları, hükümetlere alternatif düşünceler sunmanın yanı sıra ortaya çıkan farklı görüşleri de yansıtmaktadır (Keskin ve Halpern, 2005, s. 102).

Dış politika sahnesinin önemli aktörlerinden olan düşünce kuruluşları araştırma, tartışma ve öğrenme merkezleridir. Üniversitelerin aksine öğrencileri yoktur ve tüm konuları ele almak yerine belirli konular üzerinde yoğunlaşırlar. Düşünce kuruluşları araştırmalar yapan, farklı politik seçenekler keşfeden ve bu seçenekleri mantıklı öneriler halinde hükümetlere sunan organizasyonlardır (Wiarda, 2010, s. 30-31).

Stratejik araştırma merkezleri, düşünce kuruluşlarıyla aynı işlevlere sahip, çoğu zaman aynı anlama gelecek şekilde kullanılan kavramlardan biridir. Karasar'a göre (2009), stratejik araştırma merkezlerini diğerlerinden ayıran en önemli özellik duyulmadık ve akla gelmeyen alternatif politika anlayışlarını ortaya koyması, titiz bir araştırma ve çalışmadan sonra detaylı bilgilere yer vermesidir (s. 354).

Düşünce kuruluşları kısaca araştırma, inceleme ve düşünce üretimi gibi kavramları ön plana çıkaran, birçok uzmanı bir araya getiren ve bir düşünce pazarı oluşturan, entelektüel üretimde bulunan yapılardır. İngiltere'de 1831'de kurulan Royal United Service Institute ve 1884'te kurulan Fabian Society, ABD'de 1907'de kurulan Russel Sage Foundation ve 1916 yılında kurulan Brookings Institution ile 1908'de Almanya'da kurulan Hamburg Institute for Economic Research ilk düşünce kuruluşları olarak kabul edilmektedir (Nakamura, 2002).

Düşünce kuruluşları daha çok ABD'de görülürken Kanada, Batı Avrupa ve Japonya'da da bu tür kuruluşlara rastlamak mümkündür. Düşünce kuruluşları 1970'lerden sonra dünya çapında yaygınlık kazanmıştır. Bugün, dünyadaki düşünce kuruluşlarının çoğu 1970 sonrası dönemde kurulmuş; Afrika, Doğu Avrupa, Orta Asya ve Güneydoğu Asya'da düşünce kuruluşu sayısı özellikle 1970-1980 sonrası hızla artmıştır (McGann, 2007, s. 140).

Soğuk Savaş'ın devam ettiği bu yıllar, başını ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) çektiği iki kutuplu düzenin mücadelesine de tanıklık etmiş dönemdir. Dünya üzerinde çatışmaların, vekâleten savaşların, petrol krizinin, nükleer silahlanma yarışının sürdüğü bu yıllarda ülkeler kendi çıkarlarını korumak, fikirlerini yaymak ve taraftar bulmak amacıyla düşünce kuruluşlarından faydalanmışlardır. ABD hegemonyasının inşa edilmesi, çıkarlarının korunması, kültürünün yayılması gibi birçok misyonu yüklenen düşünce kuruluşları, farklı ülke kamuoylarının bilgilendirilmesi ve etkilenmesinde kullanılmıştır. Bütün bunlar doğrultusunda ABD'nin düşünce kuruluşlarını, kısaca yabancı bir ülkenin halkını etkileme çabası olarak tanımlanan kamu diplomasisi faaliyetleri için kullandığını söylemek mümkündür.

SSCB'nin dağılması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle iki kutuplu dünya düzeni ortadan kalkmış, Avrupa ve Asya'da yeni devletler kurulmuştur. Ülkelerin iç ve dış politikalarında değişikliklere gitmelerine neden olan bu durum, 1990'lı yıllarda birçok düşünce kuruluşunun ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Bu dönemde, uluslararası özellik kazanan bazı düşünce kuruluşlarının farklı ülkelerde temsilcilikler açmalarının yanı sıra birçok ülkede devlet ya da yabancı sermaye destekli düşünce ve strateji kuruluşları faaliyet göstermeye başlamıştır.

Düşünce kuruluşlarının yaygınlaşma nedenleri arasında; demokrasi anlayışının gelişmesi, anayasal düzenlemeler, toplumun siyasi kültürü, eğitim düzeyi, entelektüellerin varlığı, gönüllü bağışçılığın artması, basın özgürlüğü ve sivil toplum kuruluşlarının etkisinin artması gösterilmektedir (Stone, 2005, s. 7).

Düşüncenin kurumsallaştığı merkezler şeklinde tanımlanabilecek düşünce kuruluşları, Türkiye'de 1990'lı yılların başından itibaren ortaya çıkmıştır. Ancak, 1960'lı ve 70'li yıllarda bazı sivil toplum örgütlerinin faaliyetleri, bu örgütlerin düşünce kuruluşu olarak adlandırılmalarını sağlamıştır. Özellikle 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ortamın etkisiyle düşünce kuruluşlarının sayısı artmış, bu merkezler kamuoyunun bilgilendirilmesinde ve yönlendirilmesinde önemli rol oynamışlardır. Genellikle ekonomik sorunları tartışan ve çözüm arayan İktisadi Araştırmalar Vakfı (1962) ve İktisadi Kalkınma Vakfı (1965) Türkiye'nin ilk düşünce kuruluşları arasında gösterilmektedir. Seyfi Taşhan tarafından 1974'te kurulan Dış Politika Enstitüsü (DPE), Türkiye'nin ilk dış politika düşünce kuruluşudur (Kodaman, 2009, s. 398-39). 12 Eylül 1980 Darbesi nedeniyle düşünce kuruluşlarının gelişmesinde yavaşlama yaşansa da özellikle Soğuk

Savaşın sona ermesinden sonra Türkiye'deki düşünce ve strateji kuruluşlarının sayılarında hatırı sayılır derecede artış yaşanmıştır.

Düşünce kuruluşu sayısında görülen bu artış, Türkiye'de sivil toplum anlayışının güçlenmeye başladığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda yabancı düşünce kuruluşlarının Türkiye'de faaliyet göstermeleri, bu kuruluşların gerek siyaset kanadıyla gerekse sivil toplum örgütleriyle ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Özellikle siyasi partiler, baskı grupları ve iş dünyası bünyelerinde oluşturdukları düşünce kuruluşları aracılığıyla stratejilerini meşrulaştırma yoluna gitmişlerdir. Türkiye'de düşünce kuruluşlarının tarihi çok eskilere dayanmamasına rağmen iş dünyasının çabaları, yabancı düşünce kuruluşlarının temsilcilikler açması, üniversitelerin araştırma merkezleri kurmaya yönelik girişimleri ve destek arayışları, bürokrasi destekli kuruluşların ortaya çıkması ülkedeki düşünce kuruluşu sayısının artmasını sağlamıştır.

Türkiye'de bugün yerli ve yabancı olmak üzere birçok düşünce ve strateji kuruluşunun varlığından söz etmek mümkündür. Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE), Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), TÜRKSAM Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi ile 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Türkiye'de çalışmalarını sürdüren en etkili düşünce ve strateji kuruluşlarındandır.

Bilgiyi üreten, yorumlayan ve kullanılabilir hale getiren düşünce kuruluşları kamusal alanın bir parçasıdır. Siyasetçiler, akademisyenler, medya, resmi kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri gibi aktörler bu kuruluşların oluşturduğu düşünce pazarlarından faydalanmaktadır. Kamusal alanda faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının üstlendikleri roller ve yaptıkları çalışmalar düşünce kuruluşlarının etki alanını belirlemektedir.

Düşünce kuruluşları farklı politik fikirlere kaynak oluşturmak, siyasi fikirlerin ve önerilerin değerlendirmesini yapmak, hükümet programlarını değerlendirmek, bürokrasiye insan kaynağı oluşturmak, güncel ve siyasal meseleler hakkında medya için bilgi kaynağı olmak gibi beş önemli rolü üstlenmektedir (Weaver, 1989, s. 568-569).

McGann düşünce kuruluşlarının üstlendikleri rolleri altı maddede açıklamıştır. Siyasi meselelerle ilgili araştırma ve analiz yapmak, siyasetin acil sorunlarına ilişkin tavsiyelerde bulunmak, hükümet programlarını değerlendirmek, elektronik ve yazılı medya için yorumlamalarda bulunmak ve böylece halkın politik meseleler hakkında bilgi sahibi olmasını kolaylaştırmak, belirli bir siyasi meselenin etrafında geçici olarak bir araya gelen siyasi aktörlerin sorunları çözmesini kolaylaştırmak ile hükümetlere üst düzey personel sağlamak (McGann, 2002, s. 16) düşünce kuruluşlarının rolleri arasında bulunmaktadır.

Araştırma, analiz ve raporların topluma ulaştırılabilmesi, üretilen bilginin siyasal ya da toplumsal hayatı etkileyebilmesi, fikirlerin tartışılabileceği bir ortamın olabilmesi için düşünce kuruluşları seminerler, konferanslar, toplantılar gerçekleştirmekte ve çeşitli çalışma grupları oluşturmaktadır. Yazılı ve elektronik medya aracılığıyla hedef kitleyle ilişki kurulmakta yorum, öneri ve değerlendirmeler hedef kitleye ulaştırılmaktadır.

Düşünce Kuruluşlarının Kamu Diplomasisindeki Rolü

Karar alıcılarla iş birliği içerisine olabilen düşünce kuruluşları, iç siyasette olduğu kadar dış siyasette de etkili olan aktörlerdendir. Düşünce kuruluşları ulusal siyasete uluslararası alanda meşruiyet kazandırmak, dünya

kamuoyunu ülke politikaları hakkında bilgilendirmek ve etkilemek gibi önemli roller üstlenmektedir. Bu rolleri nedeniyle kamu diplomasisi anlayışıyla kesişen düşünce ve strateji kuruluşları, kamu diplomasisinin bir aktörü olarak görülmektedir.

Devletlerin dış politikasını yansıtan kamu diplomasisi, düşünce kuruluşlarının yurt dışı faaliyetleriyle desteklenmektedir. Yurt dışında aktif bir şekilde çalışabilen bazı düşünce kuruluşları, merkez ülkesinin politikalarından yabancı kamuoyunu haberdar ederek kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirmiş olmaktadır. Ekonomik açıdan da güçlü konumda olan bu kuruluşlar düzenledikleri uluslararası kongre ve toplantılarda üst düzey konukları ağırlayabilmektedir. Konrad Adenauer Vakfı, Center for Strategic and International Studies (CSIS) ve German Marshall Fund (GMF) gibi kuruluşlar dünyadaki etkili düşünce kuruluşlarına örnek teşkil ederken SETA ise yurt dışında yaptığı çalışmalarla ön plana çıkan Türk düşünce kuruluşlarındandır.

Düşünce kuruluşlarının bütçeleri ve finans kaynakları vakıf, şirket, bağışta bulunan özel kişiler ve devlet desteğinden oluşmaktadır. Dış politikaya dair fikirlerin üretimini yapan ve özellikle devlet desteği alan düşünce kuruluşları kaynağının çıkarlarına uygun hareket etmektedir. Dolayısıyla desteğini aldığı devletin politikalarına hem iç hem de dış siyasette meşruiyet kazandırmak adına çalışmalar yürütmektedir.

Düşünce kuruluşlarında uzman olarak çalışan akademisyenler, yine bu kuruluşların kurucuları olan bürokratlar ve siyasetçiler, düşünce kuruluşlarında stajyer olarak yer alan öğrenciler kamu diplomasisinin hem aktörü hem de etkilemek istediği gruplar arasında yer almaktadır. Bir bütün olarak kamu diplomasisi aktörü kabul edilen düşünce kuruluşları bünyesinde barındırdığı bu gruplar aracılığıyla söylem, yorum ve politika önerileri üretmektedir.

Bilimsel araştırmalara önem veren kamu diplomasisi için üniversiteler dışında bu araştırmaları yapacak düşünce kuruluşlarının varlığı önem kazanmaktadır. Hedef kitlenin saptanması, kamuoyu üzerinde etkili olabilecek mesajların hazırlanması düşünce kuruluşlarının iletişim yöntemi olan stratejik iletişim içerisinde yer almaktadır. Kamu diplomasisi belirli stratejiler doğrultusunda yürütülen faaliyetler bütünü olduğundan, stratejik iletişim yöntemini kullanan ve hedefine odaklanan düşünce kuruluşlarının çalışmalarından faydalanmaktadır. Bu kuruluşların hazırladıkları analiz ve raporlar, etki altına alınmak istenen yabancı kamuoyuları hakkında kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütenlere fikir vermektedir.

Kamu Diplomasisi ve SETA

Ulusal, bölgesel ve küresel meselelere yönelik çalışmalar yapmak, bu çalışmaları kamuoyuna ve karar alıcılara sunmak amacıyla 2005 yılında kurulan SETA Ankara, İstanbul, Washington ve Kahire ofislerinde çalışmalarını sürdüren bir düşünce kuruluşudur. SETA'nın amaçları kurumun resmi internet sayfasında yer alan "Hakkımızda" başlığını taşıyan bölümde şu şekilde açıklanmaktadır:

"Ulusal ve küresel sorunları tarihi ve kültürel bir derinlik içerisinde ele alan SETA, bugüne yönelik bilgi üretiminin yanı sıra, geleceğe yönelik projeksiyonlarda da bulunmayı amaçlar. Bilgi temelli bir kurum olan SETA, uluslararası bilim standartlarına uygun ve partizan kaygılardan uzak bir şekilde, farklı görüşleri bir araya getirerek bir diyalog platformu vazifesi görür ve bir ortak aklın inşasına katkıda bulunur. SETA'nın kısa ve orta vadedeki çalışmaları ve belli periyotlarla yayınladığı raporlar, analizler ve perspektifler ile Türkiye'deki bilgi ve tahlil seviyesini yükselterek, karar verme mekanizmalarına olumlu katkıda bulunmayı hedefler" (SETA, <https://www.setav.org/hakkimizda/>).

Kamu diplomasisi aktörü ve düşünce kuruluşu tabirleri SETA'yı tanımlayacak en uygun tabirlerdenken,

SETA'nın düşünce kuruluşu olma özelliği daha ağır basmaktadır. Kamu diplomasisi aktörü olmak bir düşünce kuruluşu için görev tanımının ayrılmaz bir parçası olmamasına rağmen SETA bu işleve de sahiptir. Yerli ve yabancı basınla, profesyonellerle, aktörlerle temas halinde bulunan SETA, ayrıca yabancı düşünce kuruluşları, akademisyenler ve gazetecilerle görüşmeler gerçekleştirmektedir. Washington'da veya dünyanın herhangi bir yerinde açık veya kapalı toplantılar düzenleyebilen SETA, İngilizce yayınlar da yapmaktadır. Örneğin, İngilizce olarak çıkan ve yurt dışında yayınlanan İslamofobi raporu Türkiye'nin de önem verdiği bir meseleyi ele aldığından öne çıkmaktadır. Yabancı kamuoyunu etkilemeye dönük faaliyetlerde yayınlar üzerinden inisiyatif alınmaktadır (İsmail Çağlar ile görüşme, İstanbul, 13 Nisan 2017).

Ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetleri dış politikayla yakın bir ilişki içinde olduğundan, düşünce kuruluşlarının dış politika çalışmaları kamu diplomasisi faaliyetlerinde izlemesi gereken yollar hakkında bilgi verebilmektedir. Ayrıca ülkeler, düşünce kuruluşlarının dünya kamuoyuna yönelik çalışmaları aracılığıyla yabancı halklar hakkında bilgi sahibi olmakta, onları bilgilendirmek, etkilemek ve iletişim ortamını şekillendirmek gibi avantajlar elde edebilmekte, kamu diplomasisi çalışmalarında daha başarılı olabilmektedir.

Yabancı bir ülkede yabancı bir kamuoyu karşısında gerçekleştirilen bu faaliyetler bir anlamda ülke tanıtım faaliyetleri olarak kabul edildiğinden, SETA'yı kamu diplomasisi aktörü olarak adlandırmak mümkün olmaktadır. Özellikle dış politika alanında hükümetin açıklamalarına ve söylemlerine destek veren bir anlayışa sahip olan SETA, ekonomik yönden de güçlü olduğundan iç ve dış siyasette ön plana çıkan düşünce kuruluşlarından biridir.

SETA'nın dış politika çalışmalarının amaç ve yöntemi hakkında kurum tarafından yapılan açıklama şu şekildedir:

"SETA Vakfı Dış Politika Araştırma Programı Türkiye, Ortadoğu, Avrupa Balkanlar, Afrika, Transatlantik ve Kafkasya'da temel dış politika konularında araştırma yapmaktadır. Bazı konularda kamusal tartışma alanı oluşturması yanında, güncel gelişmeler hakkında kamuoyu ve karar vericiler için derinlemesine analizler vermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Dış Politika Araştırmaları Programı, başta perspektif, rapor ve analiz olmak üzere Türkçe ve İngilizce geniş bir yayın yelpazesine sahiptir" (SETA, <https://www.setav.org/kategori/dis-politika/>).

Dış politika tekniklerinden biri olarak kabul edilen kamu diplomasisi faaliyetleri için SETA'nın dış politika çalışmaları adı altında gerçekleştirdiği raporlarını incelemek, hem bu çalışmaların yayımlandığı dönemde siyasi kararları nasıl etkilediğini hem Türkiye'nin kamu diplomasisi anlayışıyla örtüşüp örtüşmediğini gösterebileceğinden dikkate değer bir yaklaşımdır.

SETA, Ahmet Davutoğlu'nun başbakanlığı döneminde dış politika çalışmaları başlığı altında toplam 11 rapor ortaya koymuştur. Bu raporların konularına göre değerlendirilmesi, SETA'nın dış politika alanında ön plana çıkardığı meselelerin fark edilmesine yardımcı olmaktadır.

SETA'nın 29 Ağustos 2014- 24 Mayıs 2016 tarihleri arasında hazırladığı dış politika raporlarının konularına göre dağılımı şöyledir:

Tablo 1: Dış Politika Raporlarının Konularına Göre Dağılımı

Konu	Rapor Sayısı	Toplam
Balkanlar	6	11
Ortadoğu	1	
Afrika	1	
Rusya	1	
AB	1	
Terör	1	

SETA'nın Balkanlarla ilgili raporları "Karadağ Siyasetini Anlama Kılavuzu, Sırbistan Siyasetini Anlama Kılavuzu, Bosna-Hersek Siyasetini Anlama Kılavuzu" (Ekinci, 2014) ile "Arnavutluk Siyasetini Anlama Kılavuzu, Kosova Siyasetini Anlama Kılavuzu, Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu" (Emin, 2014) adlı başlıklar altında toplanmıştır. Bahsi geçen altı raporda yer alan Balkan ülkelerinin genel görünümü, siyasi yapı ve kurumları, güncel siyasetlerini belirleyen önemli meseleleri, siyasi partileri, siyasi aktörleri, dini yapı ve kurumları, medyası, önemli aydın ve yazarları ile ülkenin önde gelen iş adamları hakkında bilgi verilmiştir. Türkiye'nin bölgeyle olan siyasi, ekonomik ve sosyal bağlarını güçlendirmek, Balkan ülkelerinin iç siyasetlerine dair kaynak eksikliğini kapatmak için hazırlanan bu raporlar, dış politika meselelerinin karar verme aşamalarında etkili olabilmektedir.

Türkiye'nin Balkanlardaki siyasi etkisinin temeli Osmanlı bakiyesi Müslüman topluluklar olarak görülmektedir. Bu toplulukların geleceklerini ilgilendiren konularda aktif bir politika takip etmek Türkiye'nin bölgede yalnız kalmaması için önemlidir. Tarihi miras, Türkiye'nin Balkan politikasının ana unsurlarındandır. Balkanlarda yaşayan özellikle Müslüman toplulukların güvenliklerinin sağlanması, kültürel varlıklarının korunması, ekonomik ve sosyal durumlarının güçlendirilmesi Türkiye'yi bölgede güçlendirecektir (Davutoğlu, 2009, s. 318). Bu doğrultuda Balkan ülkeleri hakkında yapılmış geniş kapsamlı araştırmalar, Türkiye'nin Balkan politikasını oluştururken başvurabileceği kaynaklar arasında yer alabilmektedir.

SETA'nın Balkan çalışmaları kapsamında hazırladığı raporlar göz önüne alınırsa, Türkiye'nin tarihi bir geçmişe sahip olduğu ve kültürel yakınlık hissettiği ülkeler hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Kültür, toplumların geçmişleri ile gelecekleri arasında bir bağ kuran köprü olarak kabul edilmekte ve kamu diplomasisi faaliyetlerinde kültürel alanda olan çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Ortak inançlar, gelenekler, tarih, siyasal sistem ve ilişkiler hep kültürel kodlardır ve bir zamanlar bu kodları ortak olan ülkelerin birbirleri üzerindeki etkilerinin fazla olacağı görüşü savunulmaktadır. SETA'nın raporları aracılığıyla ele aldığı Balkan ülkelerinin Türkiye ile ortak bir geçmişe ve kültürel yakınlığa sahip ülkeler olduğu görülmektedir. Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesi ile kamu diplomasisi faaliyetlerinin sınırlarını ağırlıklı olarak bu yakınlık belirlemektedir.

"Afganistan Siyasetini Anlama Kılavuzu" (Yegin, 2015) başlığını taşıyan raporda Afganistan'ın tarihi, sosyal yapısı, sorunları, siyaseti, dış ilişkileri, medyası ile siyasi, sosyal ve dini hayatta etkili olan kişilerinden bahsedilmiştir. Raporun hazırlanma amacı Afganistan'ı anlamak için tanımının gerekli olduğu, bunun için de Afganistan'ın genel bir fotoğrafının çekilmesi olarak açıklanmıştır.

Afganistan Türkiye Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk devlettir. Aynı şekilde Türkiye de Afganistan'ın bağımsızlığını

tanıyan ilk ülkelerdendir. Milli Mücadele dönemindeki iyi ilişkiler tarihi ve siyasi yakınlığın kurulmasına aracılık etmiş, siyasi, ekonomik ve askeri yardımlar iki ülke arasındaki ilişkilerin boyutunu belirlemiştir. Türkiye, önce SSCB daha sonra ABD'nin işgaline uğrayan Afganistan'ın yeniden inşası için siyasi ve askeri yardımların yanı sıra eğitim, sağlık gibi sosyal yardımlarda da bulunmaktadır. Ayrıca, NATO komutasındaki Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü (ISAF) kapsamında Afganistan'da görevli bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ülkenin güvenliğinin sağlanması için Afgan güçlerini eğitime görevini üstlenmiştir.

Afganistan Türkiye'yi en güvenilir ülke olarak görmektedir. Türkiye'nin jeopolitik çıkarlar peşinde olmaması, etnik-dini önceliklere göre bu ülkeye müdahale etmemesi, tarihten gelen kardeşlik ve dostluk ilişkilerine dayanarak Afganistan'daki tüm gruplara eşit şekilde yaklaşması ve ülkenin bütünlüğünü savunması Afganistan'ın Türkiye'ye güvenmesinin nedenleri arasındadır (Akgün, 2011). Dolayısıyla son derece iyi ilişkilerin bulunduğu bu ülke hakkında yapılan araştırmalar daha sağlıklı politikalar geliştirilmesi açısından önemlidir.

“Doğu Afrika Jeopolitiği ve Türkiye'nin Somali Politikası” (Özkan, 2014) başlığını taşıyan SETA raporu ise Türkiye'nin kurum ve kuruluşlarının Somali'deki faaliyetlerine yönelik bakış açısı vermekte, Türkiye'nin Somali tecrübesini değerlendirmektedir. Raporun hem Türkiye'de Somali meselesinin daha iyi anlaşılması hem de Türkiye'nin uyguladığı Somali politikalarının değerlendirmesini yapmak ve önerilerde bulunmak amacıyla hazırlandığı belirtilmiştir. Raporda Somali sorununun ne olduğu, Somali siyaseti, uluslararası toplum ve Somali ilişkisi, Türkiye'nin Afrika siyaseti ve bu siyasetinde Somali'nin yeri açıklanmıştır. 2011 yılında Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakan olarak Somali'yi ziyaret etmesinin Türkiye-Afrika ilişkileri açısından yeni bir dönem olduğu belirtilen raporda, resmi ve sivil kuruluşlarıyla Türkiye'nin insani yardım boyutunu öne çıkardığı, Somali politikasının Afrika politikasından ayrı düşünülmeceği, uluslararası toplumun Somali'deki siyasal, ekonomik ve sosyal krizlerin çözülmesi için isteksiz davrandığı, bu yüzden Türkiye'nin bölgede ön plana çıktığı vurgulanmıştır. Raporun en dikkat çekici değerlendirmesi Türkiye'nin Somali'ye ilk başlarda tamamen insani yardım amacıyla gittiği, Türkiye'nin etki alanı ve prestijinin artmasıyla özellikle İngilizler ve bölge ülkeleri Etiyopya ve Kenya'yı rahatsız etmesi olmuştur. Bu tahlilin ardından Türkiye'yi El-Şebab gibi terör örgütlerinin saldırılarına karşı tedbirli olması için uyarmıştır. Türkiye için asıl meselenin bundan sonra yardım değil, Somali'deki siyasal yapıyı etkilemek ve politikayı şekillendirmek olduğu belirtilmiştir.

Düşünce kuruluşlarının ve üniversitelerin Somali ve Afrikasıyaseti hakkında yeterince araştırma yapmamaları, ciddi bir akademik çalışmanın olmaması eleştirilen bir durumdur. Türkiye'nin Somali politikasında özellikle sağlık ve iletişim alanında çalışmalarını artırması gerektiği, yer altı kaynakları açısından da zengin olan Somali'de Türk firmaları için yatırım imkânlarının oluşturulması ve Türk Hava Yolları'nın (THY) Somali'ye uçuşunun sağlanmasının hem Türkiye'ye yönelik algının değişmesine hem de ticari ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacağı söylenmiştir. Mogadişu havaalanının yapımında ve işletilmesinde Türk firmaları görev almıştır. Ayrıca, THY de buraya 2012 yılından itibaren sefer düzenlemektedir. Afrika'daki elçilik sayısını artıran Türkiye'nin bölgede siyasi aktör olma isteğini net şekilde belirtmesi, sorunlara yönelik söylem üretmesi, kıtada en ciddi ortak olabileceği Rusya ile iş birliğine girmesi, din konusunun üzerinde ciddiyetle durması ve Afrika'ya yönelik politikalarda etkili bir şekilde kullanılması, teknolojisini Afrika ile paylaşması tavsiye edilmiştir. SETA'nın bu raporunda ön plana çıkardığı değerlendirme ve tavsiyeleriyle Türkiye'nin Somali politikasını belirlerken nasıl davranması gerektiği hakkında yol göstermeye çalıştığını söylemek mümkündür.

Rusya siyasetinin genel bir fotoğrafının kamuoyuyla paylaşılmasının amaçlandığı “Rusya Siyasetini Anlama Kılavuzu” (Thoburn, 2015) adlı raporda, Rus siyasi sisteminin esaslarından, yönetim ve güvenlik

anlayışından, siyasi partilerinden, iş dünyasından, Rus toplumu, üniversiteleri ve medyasının yanı sıra Rusya'daki düşünce kuruluşları ve araştırma merkezlerinden bahsedilmiştir. Bu rapor, Rusya'nın iç ve dış politikaya yönelik hamleleri üzerine yorum yapmak ve tahminde bulunmak için Rusya'nın siyasi haritasını, aktörlerini ve toplumunu inceleyen bilgi temelli bir rapordur. Herhangi bir önerinin yer almadığı rapor, Türkiye ile Rusya arasında 24 Kasım 2015'te yaşanan uçak krizinden bir ay önce yayınlanmıştır.

“Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyalogu” (Ekinci, 2016) adlı rapor, sığınmacı krizi sebebiyle Türkiye ve AB arasında imzalanan anlaşmanın kapsamını, AB'nin beklentilerini ve Türkiye'nin attığı adımları değerlendirmiştir. Raporda, Türkiye'nin uygulamalarının geleceğine dair tartışmalara ve öngörülere yer verilmiştir. Türk vatandaşlarına tanınacak vizesiz seyahat hakkının ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan fayda sağlayabileceğine dikkat çekilirken aynı zamanda bu durumun bir hak veya imtiyaz olarak düşünülmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Siyasi ve ekonomik koşulların her an değişmesi, güvenlik endişeleri ve Türkiye'den AB'ye kitlesel bir göçün başlaması bu hakkın askıya alınmasına neden olabilir. Öyle ki Avrupa'nın 2015 yılının ortalarından itibaren karşı karşıya kaldığı göçmen akını AB üyeleri arasındaki Schengen uygulamasının kırılganlığını göstermiş, göçmen akınına kontrol edemeyen ülkelerin Schengen bölgesinden geçici olarak çıkarılması gündeme gelmiştir. Bu sistemin çökmesi durumunda Türkiye'ye vaat edilen vize serbestisi anlamsız bir hale geleceği, bu yüzden Türkiye'nin atacağı adımları bu politikanın her an değişebileceğini göz önünde bulundurarak atması gerektiği tavsiye edilmiştir. Türkiye için kalıcı ve olumsuz sonuçlara yol açabilecek düzenlemelerde dikkatli davranılması, mevcut durumun iyice değerlendirilmesi önerilmiştir.

SETA'nın “PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG” (Acun ve Keskin, 2016) isimli raporu ise Suriye PKK'sının hangi dinamikler etrafında doğduğunu, Türkiye-Suriye ilişkilerinin normalleşmesiyle örgütün Esad rejimiyle yaşadığı gelgitleri ve 2011 yılında Suriye'de başlayan ayaklanmalar sonucunda Suriye rejimi ve PKK arasında yeniden kurulan ilişkiler incelemiştir. Raporda PYD-YPG'nin, PKK-KCK terör örgütüyle olan ilişkisi ortaya konmuştur. Terör örgütünün silahlı yapılanması incelenmiş, PYD-YPG'nin çocuk savaşılar kullanması, etnik temizlik yapması ve bölgenin demografik yapısını değiştirme çalışmaları gibi savaş suçu sayılabilecek eylemlerine raporda yer verilmiştir. Terör örgütü PKK'nın bölgede farklı isimler altında varlığını sürdürmeye çalıştığı Türkiye'nin dünya kamuoyuna anlatmaya çalıştığı meseleler arasında yer almaktadır. Bahsi geçen terör örgütlerinin Türkiye'nin yaşamsal çıkarlarını tehdit ettiği, Türkiye'nin güvenlik kaygılarını artırdığı sıklıkla dile getirilmektedir. Rapor, Türkiye'nin PYD-YPG'yi terör örgütü PKK'nın uzantısı olarak gördüğünü ve bu örgütlerin faaliyetlerinin bölgede çatışmalara sebebiyet vereceği görüşünü desteklemektedir.

Türkiye'nin dış politikasına yönelik raporlarda tavsiyeler aracılığıyla dış politikanın şekillendirilmesi hedeflenmektedir. Bilgi temelli olarak adlandırılan, içerisinde öneriden ziyade belirli bir konu hakkında geniş bilgilere yer verilen raporlarla siyasi karar alma süreçlerinde etkili olma çabası ön plana çıkmaktadır. Karar alıcılara sunulan bilgi notlarının da önemine dikkat çeken Çağlar, SETA'nın bu süreçte nasıl dâhil olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“İlgili bakanın, müsteşarın, genel müdürün, bazen başbakanın, bazen cumhurbaşkanının önüne ‘böyle bir konu var, senaryolarımız şu’ diye çalışma götürülebiliyoruz. Raporlarla, analizlerle, yayınlarla kamuoyunun daha elit aktörlerini etkilemeye çalışıyoruz. Televizyon ve gazeteye de kitleleri etkilemeye çalışıyoruz. Ama burada birincil, yani en temel amacımız politika yapıcıyı etkilemek. İstediklin kadar kamuoyunu etkile, bütün gün televizyonlarda dolaş, en iyi söylemleri sen kur, bir ayda yirmi tane kitap çıkar, herhangi meseleyle alakalı politika yapıcının önüne o senaryoyu, o bilgi notunu koymadığında işini eksik yapmış olursun. En büyük etkimiz, siyaset yapıcıların

önüne koyduğumuz senaryolardır. Onların görmediği, o rutin içerisinde gözden kaçırdığı noktaları, alternatifleri, senaryoları önlerine koyarsın. Bu şekilde oraya etki edersin. Seni şahıs olarak ciddiye almaz, önüne koyduğun metin olarak ciddiye alır” (İsmail Çağlar ile görüşme, İstanbul, 13 Nisan 2017).

SETA'ya ait çalışmaların karar vericilerin önüne gittiğinin ve bu çalışmaların dikkate alındığının bilindiği söylenmektedir. Karar vericilerin birçok yerden beslendiği, SETA'nın burada tek başına olmadığı her şeyden önce bürokrasinin kurumlarının devreye girdiği dile getirilmiştir. Dolayısıyla SETA'nın dış politikadaki etkisini ölçmek çok kolay değildir. Fakat Türkiye'de özellikle son birkaç yıllık döneme bakıldığında SETA'nın ürettiği söylemlerin siyasilerin diline, pratik açıdan uygulanabilecek bazı politika önerilerine yansıdığı görülmektedir (Veysel Kurt ile görüşme, İstanbul, 13 Nisan 2017).

Düşünce kuruluşlarının siyasi meselelerle ilgili araştırma ve analiz yapmak, raporlar sunmak, siyasi sorunlara ilişkin tavsiyelerde bulunmak, hükümet programlarını değerlendirmek gibi rolleri bulunduğu vurgusu sıklıkla yapılmaktadır. Düşünce kuruluşlarının bu rollerini daha iyi açıklamak ve örneklendirmek adına incelenen SETA'ya ait raporlardan da benzer sonuçlar elde edilmiştir. SETA Balkan, Ortadoğu, Afrika, AB ve Rusya'ya yönelik araştırmalarıyla bu bölgelere yönelik politika oluştururken Türkiye'ye yararlanabileceği bir bilgi havuzu sunmaktadır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda dönemin dış politikası ile SETA'nın raporlarında ele aldığı konuların paralellik gösterdiği, yine bu raporlarda yer alan tavsiyelerin bazılarının uyulduğu söylenebilir. Ayrıca kurum çalışanlarının da üretilen çalışmaların öncelikle siyasi karar alıcılara yönelik olduğunu söylemesi bu görüşü teyit etmektedir.

SETA'nın özellikle Balkan, Ortadoğu ve Afrika ile ilgili olan çalışmalarında kültürel ve dini boyutların ön planda tutulması gerektiği söylemi bugün Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde sıklıkla kullanılmakta, bu unsurlar Türkiye'nin yumuşak gücü olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten resmi kurumu Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'ne ait çalışmalarda da genellikle tarihsel ve kültürel bağların bulunduğu ülke ve bölgelere yönelik faaliyetlerin olduğu, diğer ülkelerde ise kendini tanıtmak için medyayı kullanmasıyla ön plana çıktığı görülmektedir. Bu anlamda SETA'nın dış politikaya dair raporlarında Türkiye'nin önem verdiği meselelere değindiğini, yorum ve tavsiyelerde bulunulurken mevcut politikadan çok farklı söylemler üretmediğini, belirli ülkelere yönelik politika oluşturulurken izlenmesi gereken yolu göstermeye çalıştığını söylemek mümkündür.

Sonuç

Düşünce kuruluşlarının siyasi meselelerle ilgili araştırma ve analiz yapmak, siyasi sorunlara ilişkin tavsiyelerde bulunmak, hükümet programlarını değerlendirmek gibi rollerinin yanı sıra halkın politik meseleler hakkında bilgi sahibi olmasını kolaylaştırmak, siyasi meselelerin çözülmesi için hükümetlere yardımcı olmak gibi birçok vazifeyi yerine getirdiği görülmüştür. Düşünce ve strateji kuruluşları, kamu diplomasisinden daha eski bir yapıya sahip olmalarına rağmen dış politikayı ilgilendiren meselelerde araştırma yapmaları ve yurt dışında siyasetçiler, entelektüeller, gazeteciler ve yabancı kamuoyuna yönelik faaliyetleri nedeniyle kamu diplomasisi aktörü olarak kabul edilmiştir. Bu kuruluşlar açık veya kapalı toplantılar, kongreler, çalıştaylar gerçekleştirerek, rapor, analiz yayınlayarak ve araştırmalar yaparak kamu diplomasisine hizmet etmektedir.

Her düşünce kuruluşu aynı zamanda kamu diplomasisi faaliyeti yürütmektedir ve siyasi aktörlerin tercihleri doğrultusunda belirli düşünce kuruluşlarının siyasi meseleler üzerindeki etkileri diğerlerine göre daha fazladır. Düşünce kuruluşları, kamu diplomasisi faaliyetlerine yaptıkları geniş kapsamlı araştırmalar ve

meselelere getirdikleri yorumlar aracılığıyla katkıda bulunmaktadır. Hükümetleri ürettikleri söylemlerle etkilemeyi başarabilen bu kuruluşlar, bilimsel bilgi üreten merkezler olarak görüldüğünden ve akademi kökenli uzmanlara sahip olduğundan inandırıcılıkları fazladır. Bu nedenle bölgesel ve küresel sorunlara siyasi, kültürel ve ekonomik açıdan yaklaşan düşünce kuruluşlarının araştırmaları sadece dış politikada değil aynı zamanda kamu diplomasisi faaliyetlerinde izlenecek yolu belirlemek için başvuru kaynakları arasında yerini almıştır.

SETA'nın kamu diplomasisi aktörü olduğu, bir düşünce kuruluşu olarak kamuoyu oluşturma ve gündem belirlemede rol aldığı, rapor, analiz ve bilgi notlarıyla siyasi karar alıcılara hem iç hem de dış politikayla ilgili meselelerde yorum, öneri, senaryo ilettiği ve bunların karar alıcılar tarafından dikkate alındığı SETA direktörü ve araştırmacısı tarafından dile getirilmiştir. SETA'nın yurt dışında politikacıları, basını, akademisyenleri ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla toplantılar gerçekleştirdiği ve bu toplantılarda Türkiye'nin de önem verdiği İslamofobi, ekonomi, AB ile ilişkiler gibi meseleleri tartıştıkları yine kurum çalışanları tarafından teyit edilmiştir. Yabancı dildeki yayınlar aracılığıyla Türkiye'nin meselelere bakış açısının da yansıtıldığı bu çalışmaların kamu diplomasisi anlayışıyla örtüştüğü görülmüştür.

Dış politika alanındaki raporların değerlendirilmesi sonucunda SETA'nın bu çalışmalarda belirli meseleler hakkında ayrıntılı bilgilendirmeye, yorum ve tavsiyelere ağırlık verdiği saptanmıştır. Özellikle Balkanlar, Ortadoğu ve Afrika'ya yönelik çalışmalarda bu bölgelerdeki ülkelere yönelik politikalar hakkında tavsiye verilirken kültürel ve tarihsel yakınlığın kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye kamu diplomasisi faaliyetlerinde en çok kültürel diplomasiyi ön plana çıkarmaktadır. Bahsi geçen coğrafyalarda Osmanlı bakiyesi Müslüman topluluklarla dil, din, tarih, kültür gibi ortak değerlere sahip olduğunun vurgusu sık sık yapılmaktadır. Kamu diplomasisinin kültürel boyutunu oluşturan bu söylemler yapılan araştırmalara da yansımıştır.

Sonuç olarak, ülke içi faaliyetlerinin yanında yurt dışında gerçekleştirdikleri etkinlikler, yayınlar ve kurdukları ilişkiler aracılığıyla düşünce ve strateji kuruluşları kamu diplomasisi için önemli aktörlerdendir. Birçok düşünce kuruluşu bağlı bulunduğu devletin politikalarına uluslararası alanda meşruiyet kazandıran merkez olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle devlet dış aktörler olmalarına rağmen dış politikadan bağımsız hareket etmemekte ve kamu diplomasisi aktörü olarak çeşitli politikaların uygulanmasında hükümetlere yardımcı olmaktadır.

Kaynakça

- Akgün, B. (2011). Afganistan İzlenimleri. URL: <http://sde.org.tr/tr/authordetail/afganistan-izlenimleri/747> (Erişim Tarihi: 11.04.2017).
- Bostancı, M. (2012). Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Cull, N. J. (2009). Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase. N. Snow and P. M. Taylor (Ed.). Routledge Handbook of Public Diplomacy. (13-29). New York: Routledge.
- Çağlar, İ. -SETA Toplum ve Medya Araştırmaları Direktörü- (13 Nisan 2017). "SETA, Kamu Diplomasisi ve Medya" konulu görüşme. İstanbul.
- Davutoğlu, A. (2009). Stratejik Derinlik. İstanbul: Küre Yayıncılık.
- Doğan, E. (2012). Kamu Diplomasisinin Sunduğu Fırsatlar ve Kısıtları Üzerine. A. Özkan ve T. E. Öztürk (Ed.). Kamu Diplomasisi içinde (13-34). İstanbul: TASAM Yayınları.

Haass, R. N. (2002). Think Tanks and U.S. Foreign Policy: A Policy-marker's Perspective. U.S. Foreign Policy Agenda, The Role of Think Tanks in U.S. Foreign Policy. 7(3), 5-8.

İskit, T. (2015). Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Karasar, H. A. (2009). Türkiye'de Uzman Sıkıntısı ve Stratejik Düşünce Kültürü. H. Kanbolat ve H. A. Karasar (Ed.). Türkiye'de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları içinde (354- 363). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Keskin, T. and Halpern, P. R. (2005). Behind Closed Doors: Elite Politics, Think Tanks and U.S. Foreign Policy. Insight Turkey. 7(2), 99-114.

Kodaman, T. (2009). Düşünce Kuruluşları ve Türkiye'de Gelişimleri. H. Kanbolat ve H. A. Karasar (Ed.). Türkiye'de Stratejik Düşünce Kültürü ve Stratejik Araştırma Merkezleri: Başlangıcından Bugüne Türk Düşünce Kuruluşları içinde (394- 405). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Kurt, V. -SETA Araştırmacısı- (13 Nisan 2017). "SETA, Kamu Diplomasisi ve Medya" konulu görüşme. İstanbul.

McGann, J. G. (2002). Think Tanks and the Transnationalization of Foreign Policy. U.S. Foreign Policy Agenda, The Role of Think Tanks in U.S. Foreign Policy. 7(3), 13-18.

McGann, J. G. (2007). Think Tanks and Policy Advice in the United States. New York: Routledge.

Nakamura, M. (2002). NIRA's world directory of think tanks 2002: Introduction. URL: <http://www.nira.or.jp/past/ice/nwdtt/2005/intro/intro2002.html> (Erişim Tarihi: 08.03.2017).

SETA. Dış Politika. URL: <https://www.setav.org/kategori/dis-politika/> (Erişim tarihi: 06.04.2017).

SETA. Hakkımızda. URL: <http://www.setav.org/hakkimizda/> (Erişim Tarihi: 05.04.2017).

Snow, N. (2009). Rethinking Public Diplomacy. N. Snow and P. M. Taylor (Ed.). Routledge Handbook of Public Diplomacy. (3-11). New York: Routledge.

Stone, D. (2005). Think Tanks and Policy Advice in Countries in Transition. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/156673/adbi-dp36.pdf> (Erişim Tarihi: 09.03.2017).

TDK Sözlüğü. (2016). Kamu Diplomasisi. URL: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58188da0d55f18.82421027 (Erişim Tarihi: 01.11.2016).

Weaver, R. K. (1989). The Changing World of Think Tanks. URL: http://www.medientheorie.com/doc/weaver_changing_worlds_of_think_tanks.pdf (Erişim Tarihi: 16.03.2017).

Weaver, R. K. and McGann, J. G. (2009). Think Tanks and Civil Societies in a Time of Change. J. G. McGann and R. K. Weaver (Ed.). Think Tanks & Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action. (1-36). (Fourth edition). New Brunswick: Transaction Publishers.

Wiarda, H. J. (2010). Think Tanks and Foreign Policy: The Foreign Policy Research Institute and Presidential Politics. Lanham: Lexington Books.

Değerlendirilen Raporlar

Acun, C. ve Keskin, B. (2016). PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD-YPG. SETA Rapor (Rapor No. 61). İstanbul: SETA.

Ekinci, M. U. (2014). Karadağ Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor (Rapor No. 37). İstanbul: SETA.

- Ekinci, M. U. (2014). Sırbistan Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor (Rapor No. 38). İstanbul: SETA.
- Ekinci, M. U. (2014). Bosna-Hersek Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 45). İstanbul: SETA.
- Ekinci, M. U. (2016). Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyalogu. SETA Rapor.(Rapor No. 64). İstanbul: SETA.
- Emin, N. (2014). Arnavutluk Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 39). İstanbul: SETA.
- Emin, N. (2014). Kosova Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 42). İstanbul: SETA.
- Emin, N. (2014). Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 43). İstanbul: SETA.
- Özkan, M. (2014). Doğu Afrika Jeopolitiği ve Türkiye'nin Somali Politikası. SETA Rapor. (Rapor No. 40). İstanbul: SETA.
- Thoburn, H. (2015). Rusya Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 56). İstanbul: SETA.
- Yegin, A. (2015). Afganistan Siyasetini Anlama Kılavuzu. SETA Rapor. (Rapor No. 53). İstanbul: SETA.